

การพัฒนาโปรแกรมโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

ชัยยศ เดชสุระ^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์แนวคิด องค์ประกอบ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา เพื่อพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต และ ประเมินผลการพัฒนาโปรแกรม กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ทดลอง คือนักศึกษาปริญญาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ดำเนินการทดลอง 8 วัน 3 ระยะ รวม 60 ชั่วโมง โดยใช้เครื่องมือ คือแบบ สัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม แผนการจัดกิจกรรม แบบวัดจิตสาธารณะ และแบบประเมินความพึงพอใจ ต่อโปรแกรม โดยวิเคราะห์ข้อมูลความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ แนวคิด องค์ประกอบ พบว่า มีหลักคิดสำคัญ คือ การน้อมนำประยุกต์ใช้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ด้านดำเนินการกิจกรรม และมีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลักไตรสิกขา 3 ขั้นตอนคือ ศีล สมาธิ และปัญญา

2. ผลการพัฒนาโปรแกรม พบว่า โปรแกรมนี้ ประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2. หลักคิด สำคัญ 3. วัตถุประสงค์ 4. โครงสร้างโปรแกรม 5. วิธีการฝึกอบรมและลักษณะกิจกรรม 6. ระยะเวลา 7. สถานที่ 8. การวัดและประเมินผล โดยวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้นักศึกษาปริญญา บัณฑิต 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านระหนกร่วมวิเคราะห์ รับรู้ถึงปัญหาสังคม ยึดหลักธรรมทางสายกลางในการ ดำเนินชีวิต แบบห่วงใยตนเอง 2. ด้านคำนึงผู้อื่นที่ร่วมสัมพันธ์ สามัคคีเป็นกลุ่มเดียวกัน มีการแสดงออก เพื่อแบ่งปัน แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเกื้อหนุนช่วยเหลือ และให้โอกาส 3. ด้านพัฒนาทักษะฝึกฝนอบรมตนเอง ด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) ด้านความรู้ความคิด (ปัญญา) และการมีวิถีคิดเป็น คิดถูกต้องตามหลัก เหตุผล เพื่ออุทิศตนให้ส่วนรวม 4. ด้านการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย ช่วยแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ให้ เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม 5. การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และโปรแกรมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรม พบว่า

3.1ระดับพฤติกรรมจิตสาธารณะในภาพรวม สูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์เนื้อหา มีการพัฒนาด้าน ภาย ศีล จิต ปัญญา ผ่านตาม เกณฑ์

3.2 ผลการประเมินโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะ ทุกโครงการผ่านตามเกณฑ์

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม/หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง/ไตรสิกขา/สร้างเสริมจิตสาธารณะ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาการอุดมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail : Chaiyos2@hotmail.com

PROGRAM DEVELOPMENT BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY AND THE THREE FOLD TRAINING FOR ENHANCING PUBLIC MIND OF UNDERGRADUATE STUDENTS

Chaiyos Dechsura^{1*}

Abstract

The research was aimed at analyzing the components of the Philosophy of Sufficiency Economy and the threefold to develop a training program for enhancing public mind of the undergraduate students, and to evaluate the results of the program. The representative were 30 undergraduate students of phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. The experiment took eight days with three phases, totaling 48 hours. The research instruments were interview forms, observation forms, questionnaires, public mind tests and the assessments of program satisfaction. The differences between the average of two samples was selected from the t-test for analysis. And the content analysis was used in qualitative research.

The results of the study were as follows:

1. The results of concept components to leading the Philosophy of Economy found that the main principles were the process of learning with three steps: precepts, meditation and wisdom.
2. The program development was at the highest level.
3. The results of the program development found that:
 - 3.1 The level of general behaviors for public mind statically significant higher at .05. And the content analysis revealed that the development of physical, precepts, mental, and wisdom met the target.
 - 3.2 The result of the program for educating the public that all projects met the criteria.
 - 3.3 The results of the program satisfied all relevant criteria.

Keywords : Program Development/ Philosophy Of Sufficiency Economy/ Three Fold /Enhancing Public Mind

¹ Student of Doctoral of Higher Education Chulalongkorn University.

* Corresponding author, e-mail : Chaiyos2@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ นำไปสู่สังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์ เป็นระบบทุนนิยม โดยเน้นเศรษฐกิจเป็นตัววัดปัจจัยของการเจริญเติบโต สภาพสังคมในปัจจุบันที่กำลังมุ่งพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าในทุกด้านและมีการแข่งขันกันมากขึ้นในขณะที่ความเจริญทางวัตถุพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จิตใจของมนุษย์กลับไม่ได้พัฒนาให้เจริญก้าวหน้าตามวัตถุไปด้วย ประกอบกับระบบทุนนิยมทำให้มนุษย์ซึมซับเอาความเห็นแก่ตัวมาไว้ในตัวเอง ไม่มีความพอเพียง สังคมจึงมีแต่การแก่งแย่ง เอาเปรียบเปรียบ คิดแต่จะหาผลประโยชน์ใส่ตัวเอง และครอบครัว ความสำนึกต่อส่วนรวม จึงน้อยลงทุกวัน ความรู้สึกเป็นสมาชิกของสังคมร่วมกันนั้นถูกตัดขาด คนในสังคมเมืองสมัยใหม่มีบุคลิกภาพแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) นั่นคือเห็นแก่ตัวขาดความพอดีพอประมาณ ไม่สนใจใคร มุ่งแต่ฐานะและผลประโยชน์ของตนเอง นั่นก็คือมีจิตสำนึกแบบปัจเจก (Individual mind) ไม่สนใจปัญหาของคนอื่น และไม่สนใจต่อภารกิจที่เป็นสาธารณะประโยชน์ของชุมชนสังคม (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552) ความเป็นปัจเจกชนนิยม เป็นสาเหตุที่ทำให้ปัญหาต่างๆ ในสังคมไม่ได้รับการแก้ไขหรือทำให้การพัฒนาใดๆ ไม่ประสบความสำเร็จ โดยถ้าคนในสังคมขาดสำนึกหรือขาดจิตสาธารณะต่อส่วนรวมจะส่งผลให้เกิดปัญหา สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเองและผู้อื่น เช่น การทำลายสาธารณะสมบัติต่าง ๆ ปัญหาด้านยาเสพติด ปัญหาการทุจริตอาชญากรรม ปัญหาความลพิษ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อันเนื่องมาจากความเห็นแก่ตัว ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555–2559) จึงให้ความสำคัญด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้เป็นพลเมืองดีของสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตมีจิตสาธารณะและกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชนและสังคม (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554) จะเห็นได้ว่าจิตสาธารณะมีความจำเป็นต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่เกิดจากภายใน คือ ควบคู่กับจิตสำนึกได้สำนึกตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมซึ่งอยู่ในจิตใจและส่งผลมาสู่การกระทำภายนอก จึงมีผลต่อการพัฒนาสังคมในทุกๆ ด้าน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 ได้กำหนด หลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของการสร้างเสริมด้านจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา เพราะนักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาไปสู่สาขาอาชีพต่างๆ เพื่อพัฒนาประเทศ ถ้าผู้ศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านจิตสาธารณะที่สมบูรณ์แล้ว ก็จะสร้างสรรค์สังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้นำหลักการ ทฤษฎีและหลักพุทธธรรม รวมทั้งกระบวนการต่างๆ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อส่วนรวม มีลักษณะเป็นผู้มีจิตสาธารณะ (PUBLIC MIND) คือ 1. เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ต่อสาธารณะต่อสังคม ไม่เบียดเบียน สิ่งที่ดีงามก็ให้ลงมือทันที แม้สิ่งนั้นจะเป็นสิ่งเล็กน้อยก็ตาม 2. ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ส่วนรวม ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เคารพสิทธิเสรีภาพผู้อื่น 3. เข้าใจผู้อื่น ไม่ซ้ำเติมผู้อื่น มีจิตใจที่เปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับฟังข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ 4. คาดการณ์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น และหาทางป้องกัน หรือลดความรุนแรงของปัญหานั้น ๆ ดังนั้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะดังกล่าว สิ่งหนึ่งที่เป็นนโยบายชัดเจนคือให้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นหลักในการพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพ มีจิตสำนึกสามารถพึ่งตนเอง และแบ่งปันเผื่อแผ่ เพราะเป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นสายกลาง ไม่ตึง ไม่หย่อนเกินไป ไม่ฝาดฝืนธรรมชาติ ไม่เอาเปรียบ ไม่ได้ทำร้ายใครทั้งตนเองและผู้อื่น ไม่เป็นพิษเป็นภัยต่อใคร สร้างประโยชน์ สอนให้ ใช้เหตุผล มีจิตใจมั่นคง

ยึดถือในสิ่งที่ถูกต้อง มีความเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล แบ่งปัน ช่วยเหลือทุกชีวิต ไม่มีข้อจำกัด เรื่องเชื้อชาติ ฐานะ ศาสนา ภาษา สภาพภูมิประเทศ เมื่อนำมาเป็นแนวปฏิบัติประยุกต์ใช้ จะเป็นการสร้างเสริมนักศึกษาให้มีลักษณะเป็นผู้มีจิตสาธารณะได้ (เกษม วัฒนชัย, 2550) และนอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการ ยังส่งเสริมให้นำหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ซึ่งมีหลักการพัฒนามนุษย์ 3 ด้าน คือ กายภาวนา จิตภาวนา และปัญญาภาวนา ซึ่งถือว่าเป็นระบบการศึกษาที่ทำให้บุคคลได้พัฒนาอย่างมีบูรณาการและมีคุณภาพ เพราะสอนให้มนุษย์ให้ดำเนินชีวิตทางสายกลางมีชีวิตดีงามถูกต้อง ชัดเจนลพฤติกรรมให้บริสุทธิ์ ผิดกัณฑ์การอยู่ร่วมกัน ให้มีความเกื้อกูล แบ่งปัน เสียสละต่อกัน ให้พัฒนานตนเองให้บริบูรณ์ด้วยศีล บริบูรณ์ด้วยสมาธิ และบริบูรณ์ด้วยปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักไตรสิกขานั้นครอบคลุมองค์มรรค 8 ไว้ทั้งหมด ซึ่งมรรคเป็นแนวทางวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตที่ดีงาม เมื่อนำมาปฏิบัติ จะเป็นการสร้างเสริมให้ผู้นั้นมีลักษณะเป็นผู้มีจิตสาธารณะ นำไปสู่สังคมที่เกื้อกูล ช่วยเหลือ แบ่งปัน (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2545)

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษา ในฐานะที่เป็นแหล่งผลิตบัณฑิต เป็นพลังปัญญาของแผ่นดิน นักศึกษาและบัณฑิตเป็นพลังผลักดันให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น แต่ข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับ นักศึกษามหาวิทยาลัยทั่วประเทศในด้านพฤติกรรมต่างๆ กลับพบว่า พฤติกรรมของนักศึกษาในด้านทักษะชีวิต มีแนวโน้มของปัญหาเพิ่มขึ้นตามกระแสความเจริญด้านวัตถุ และผลสำรวจ จำนวนทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้สำรวจการมีจิตสาธารณะ พบว่า เยาวชนในทั่วประเทศมีจิตสาธารณะ เพียงร้อยละ 34 โดยใน กรุงเทพมหานครน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 20 และยังพบว่ามีความการขาดปัญหาจริยธรรมเพื่อสังคมยังอยู่ระดับน้อย ไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ซึ่งผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้และตระหนัก จึงให้นโยบาย เสนอแนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัย ในยุคการเปลี่ยนแปลงโลกาภิวัตน์และกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมเทคโนโลยี คือให้มีการพัฒนาด้าน จิตสาธารณะ อีกทั้งให้ส่งเสริมโครงการที่ประโยชน์เพื่อชุมชนท้องถิ่น หรือเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมให้มากขึ้น เพราะโครงการต่างๆ เหล่านี้สามารถช่วยพัฒนานักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้และการดำรงชีวิตที่มีความหมาย เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2552) และ ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์ (มติชน 14 ตุลาคม 2547 วันที่ 27 ตุลาคม 2547, 14.online) สำรวจข้อมูลความสนใจติดตามข่าวสารความเป็นไป ของสังคมและประเทศชาติ เป็นต้นเนื่องมาจากการพูดคุย และการเข้าร่วมทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคมและ ประเทศชาติของนิสิตนักศึกษาและเพื่อนภาพรวมเกี่ยวกับจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ ของนิสิตนักศึกษาไทยในปัจจุบัน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐ 25 แห่งและ เอกชน 9 แห่ง รวม 1,100 คน พบว่า การที่นิสิตนักศึกษาบางส่วนไม่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม นั้น มีสาเหตุมาจากสภาวะสังคมในปัจจุบันที่ต้องแข่งขันเอาชนะเพื่อความอยู่รอด จึงไม่ค่อยได้คิดถึงคนอื่น นอกจากตัวเอง (ร้อยละ 17.8) และมีกิจกรรมสนุกสนานบันเทิงที่ดึงดูดความสนใจได้มากกว่ากิจกรรมเพื่อ ช่วยเหลือสังคม (ร้อยละ 17.4) อีกทั้ง แนวทางการศึกษาในปัจจุบันเน้นความเก่งมากกว่าความดี (ร้อยละ 17.1) ขาดการกระตุ้นชั้นนำจากครู อาจารย์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ร้อยละ 12.7) รวมถึงการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ที่ไม่สอนให้รู้จักการเผื่อแผ่แบ่งปัน (ร้อยละ 8.3) สำหรับข้อเสนอในการปลูกจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อ สังคมและประเทศชาตินั้น เห็นว่า การปรับรูปแบบการเรียนการสอนให้นิสิตนักศึกษาได้ออกไปสัมผัสใกล้ชิด สังคมเพื่อรับรู้ถึงสภาพปัญหาที่แท้จริงนั้น เป็นแนวทางที่ดีที่สุดในการปลูกจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติแก่นิสิตนักศึกษาไทย (ร้อยละ 45.6) และควรสอดแทรกแนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติลงในเนื้อหาของบทเรียน (ร้อยละ 24.9) อีกทั้งควรใช้การกระตุ้น รมนงค์ผ่านสื่อต่างๆ (ร้อยละ 21.0) รวมถึงการยกย่องเชิดชูนิสิตนักศึกษาที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคมให้มากขึ้น (ร้อยละ 5.5)

จากข้อมูลดังที่กล่าวมาและด้วยปรัชญาภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยที่ต้องมีภารกิจหลักในการผลิตนักศึกษา เพื่อทำประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม และที่ผู้วิจัยมีความสนใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการในหลักพุทธธรรมไตรสิกขาที่มีความสอดคล้องเหมือนกันคือเพื่อพัฒนาบุคคลให้มีการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม พอเพียง เผื่อแผ่ แบ่งปันและทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม จึงสามารถนำหลักปฏิบัติทั้ง 2 นี้ มาบูรณาการในการจัดโปรแกรมเพื่อสร้างเสริมให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะด้านจิตสาธารณะจึงสนใจศึกษา เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนานักศึกษาให้ตอบสนองการพัฒนา สังคม ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศ ให้อยู่ร่วมสังคมแบบเกื้อกูล มีความสุข อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์แนวคิด องค์ประกอบ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขาเพื่อพัฒนาโปรแกรมสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
3. เพื่อประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการวิจัย

ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1. ศึกษา และวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี องค์ประกอบ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขาที่เกี่ยวข้องกับสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษาปริญญาบัณฑิต หลักการพัฒนาโปรแกรม และกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะ จากเอกสาร หนังสือ ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิด และตรวจสอบยืนยันข้อมูลพื้นฐานที่ได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 คน

2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับ ด้านการสร้างเสริมคุณลักษณะจิตสาธารณะ แนวทางการสร้างเสริมจิตสาธารณะสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต นำประเด็นข้อมูลข้างก้นมาวิเคราะห์เนื้อหา ตีความ และสรุปแนวทางการสร้างเสริมจิตสาธารณะ จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 18 คน

3. ศึกษาความคิดเห็นเพื่อกำหนดรูปแบบการจัดโครงการ และกิจกรรม ที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมจิตสาธารณะ กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปการดำเนินโครงการ ผู้ที่ให้ข้อมูลคือผู้ที่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ได้แก่ อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิต และนักศึกษา ด้านกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ รวมจำนวน 20 คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างโปรแกรม

1. การร่างโปรแกรม นำผลจากขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นรายละเอียดของโปรแกรมฉบับร่าง
2. ประเมินโปรแกรมฉบับร่าง เป็นการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของโปรแกรมฉบับร่างที่ได้จากขั้นที่ 1 โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมฉบับร่าง

และแบบประเมินความสอดคล้องแต่ละองค์ประกอบ ของโปรแกรมฉบับร่าง นำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรม

1. การวิจัยเป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวมีการวัดก่อนการทดลอง หลังการทดลอง ร่วมกับวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ และการตรวจเอกสารใบกิจกรรม เพื่อประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะกลุ่มเป้าหมาย

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ทดลอง ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ปีการศึกษา 2556 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 30 คน

ขั้นตอนที่ 4 การประเมิน แก้ไข และปรับปรุงโปรแกรม

นำผลที่ได้ในขั้นตอนที่ 3 มาแก้ไขปรับปรุง โดยดำเนินการดังนี้

1. ประเมินผลโปรแกรมโดยพิจารณาและตัดสินว่ามีข้อดีและข้อจ้อย อย่างไร
2. แก้ไขและปรับปรุงโปรแกรม โดยนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่างๆ มาปรับปรุงเพื่อให้โปรแกรมมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ให้ข้อมูลเพื่อพัฒนาโปรแกรมคือ ผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านหลักพุทธธรรมไตรสิกขา ด้านสร้างเสริมจิตสาธารณะใน ศีลภาวนา ด้านการพัฒนาโปรแกรม ด้านการพัฒนานักศึกษา ด้านการวัดและประเมินผล ด้านอื่น ๆ 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาจิตสาธารณะ เป็นผู้มีผลงานการเขียนตำรา หรือเขียนบทความเกี่ยวกับจิตสาธารณะ มีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี ในการสอน หรือการวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตสาธารณะ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นผู้มีผลงานการเขียนตำรา หรือเขียนบทความเกี่ยวกับ ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี ในการสอน หรือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านหลักพุทธธรรมไตรสิกขา หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาโปรแกรม คือเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี ในการควบคุมวิทยานิพนธ์หรือการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสาธารณะ หรือมีประสบการณ์ในการสอนหรือการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ซึ่งมีหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานักศึกษา เป็นผู้มีตำแหน่งทางบริหารงานด้านกิจการนักศึกษา หรือมีผลงานการเขียนตำราหรือบทความด้านการพัฒนานักศึกษา มีประสบการณ์อย่างน้อย 2 ปี และเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในการพัฒนานักศึกษา รวมจำนวน 18 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาความคิดเห็นสนทนากลุ่ม ด้านรูปแบบการจัดโครงการกิจกรรมที่ลงภาคสนามในการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคม คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ได้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาชมรม และฝ่ายพัฒนานักศึกษา ตัวแทนนักศึกษา และผู้ใช้บัณฑิต รวมจำนวน 20 คน

3. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลองโปรแกรม ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้มาโดยการรับสมัคร และคัดเลือกคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ไม่เคยมีประสบการณ์การในการทำกิจกรรมเป็นทีม เพื่อสังคมในภาคเรียนที่ 2556 /1 ที่ผ่านมาสามารถสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดโปรแกรม รวมจำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
2. แผนการจัดกิจกรรมการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
3. แบบประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
4. แบบสังเกตคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต
5. แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อโปรแกรมของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ก่อนใช้โปรแกรม ใช้แบบประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะกับนักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

2. ระหว่างการจัดกิจกรรม ประเมิน สังเกตการณ์มีส่วนร่วม ผลการปฏิบัติงาน ใบกิจกรรม และการสัมภาษณ์นักศึกษาปริญญาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

3. หลังการทดลองใช้โปรแกรม ใช้แบบประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต และเว้นระยะเวลา 1 เดือน วัดซ้ำอีกครั้งหนึ่ง และผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ ติดตามคุณลักษณะจิตสาธารณะ เพื่อประเมินความคงทนของพฤติกรรมจิตสาธารณะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระแก่กัน (t-test for dependent samples) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อศึกษาประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะกับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่ใช้การทดลอง

ผลการวิจัย

การพัฒนาโปรแกรม โดยการนำผลวิจัยของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต สรุปผลได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์แนวคิดองค์ประกอบของโปรแกรม พบว่า มีหลักคิดสำคัญ คือ องค์ประกอบส่วนของกลไกของนักปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำประยุกต์ใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษา คือ ด้านการจัดการจัดการกิจกรรมต้องยึดหลัก 3 ท่วง คือ 1. พอประมาณ 2. มีเหตุผล และ 3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มี 2 เงื่อนไข คือ 1. ศีล 2. คุณธรรม ส่วนองค์ประกอบของหลักพุทธธรรมไตรสิกขาในการจัดการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้น ศีล สมาธิ และปัญญา

2. ผลการประเมินการพัฒนาโปรแกรม โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ เหมาะสมสำหรับนำไปใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะ โปรแกรมนี้ประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2. หลักคิดสำคัญ 3. วัตถุประสงค์ 4. โครงสร้างโปรแกรม 5. วิธีการฝึกอบรมและลักษณะกิจกรรม 6. ระยะเวลา 7. สถานที่ 8. การวัดและการประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้แก่ศึกษาปริญญาบัณฑิต 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านตระหนัก ร่วมวิเคราะห์ รับรู้ถึงปัญหาสังคม ยึดหลักธรรมทางสายกลางในการดำเนินชีวิต แบบห่วงใยสังคม 2. ด้านคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมปฏิสัมพันธ์ สามัคคี มีการแสดงออก เผื่อแผ่ เมตตา แบ่งปัน เอื้อเฟื้อเกื้อกูล ช่วยเหลือ และให้อีก 3. ด้านพัฒนาตนเองด้านพฤติกรรม (ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) ด้านความรู้ความคิด (ปัญญา) และการมีวิธีคิดเป็นคิดถูกต้องตามหลักเหตุผล เพื่ออุทิศตนให้ส่วนรวม และ 4. ด้านการมีส่วนร่วมสร้างเครือข่าย ช่วยแก้ปัญหา

ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

โครงสร้างโปรแกรม ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้ 1. ระยะที่ 1 อบรมตามหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 5 วัน 30 ชั่วโมง มี 3 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จิตสาธารณะกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คนรุ่นใหม่ใส่ใจจิตสาธารณะ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พอเพียง แบ่งปัน ใส่ใจห่วงใย สังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ละหน่วยประกอบด้วย สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม แผนการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 2. ระยะที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โครงการจิตสาธารณะกับการลงมือปฏิบัติ เป็นการลงภาคสนามเพื่อปฏิบัติโครงการจิตสาธารณะ 2 วัน จำนวน 12 ชั่วโมง 4 โครงการ และ 3. ระยะที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 คนทำดี สานเครือข่ายขยายความรู้ เป็นการถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จจากปฏิบัติจริงในพื้นที่ จำนวน 1 วัน 6 ชั่วโมง รวมโครงสร้างโปรแกรมทั้ง 3 ระยะ จำนวน 8 วัน 48 ชั่วโมง

3. ผลการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรม พบว่า

3.1 ระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะในภาพรวม สูงกว่าก่อนการทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ในภาพรวม 4 ด้าน พบว่า คุณลักษณะจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 4.51 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย ช่วยแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรม(ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) ด้านความรู้ ความคิด (ปัญญา) การคิดเป็น ต้องถูกต้องหลักเหตุผล และอุทิศตนให้ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย 4.54 ด้านตระหนัก รับรู้ถึงปัญหาสังคม และมีภาระ ยึดหลักธรรมทางสายกลางในการดำเนินชีวิต มีความห่วงใยสังคม มีค่าเฉลี่ย 4.51 และด้านคำนึงถึงผู้อื่นที่ปฏิบัติสมพันธ์ สามัคคี เมตตา เอื้อเฟื้อเกื้อกูล ช่วยเหลือและให้โอกาส มีค่าเฉลี่ย 4.49

3.2 ผลการประเมินโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต ทุกโครงการผ่านตามเกณฑ์

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมสร้างเสริมจิตสาธารณะของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขามาช่วยพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ แนวคิด องค์ประกอบ พบว่ามีหลักคิดสำคัญ คือ องค์ประกอบส่วนของการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำประยุกต์ใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษา คือ ด้านการดำเนินการจัดกิจกรรม ต้องยึดหลัก 3 ห่วง คือ 1. พอประมาณ 2. มีเหตุผล และ 3. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มี 2 เงื่อนไข คือ 1. ความรู้ 2. คุณธรรม ส่วนองค์ประกอบของหลักพุทธธรรมไตรสิกขาในการจัดการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือขั้นศีล สมาธิและปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เพ็ญพรรณ ชุตติวสุทธิ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ต้องให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ถึงแนวคิดและประยุกต์ใช้หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวัน จะทำให้บุคคล มีการดำเนินชีวิตที่เป็นระบบ เพราะหลักปรัชญาดังกล่าว เน้นการใช้เหตุผล ให้ทำสิ่งใดทุกอย่างพอเหมาะสม บนพื้นฐานของคุณธรรม ซึ่งเป็นผลดีต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมเพื่อให้อยู่ร่วมกันแบบเกื้อกูล ทั้งนี้จากการที่โปรแกรมนำแนวคิด องค์ประกอบ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาวางแผน

ดำเนินการจัดกิจกรรม โดยยึดหลัก พอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงต้องมิภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีเงื่อนไข ความรู้และคุณธรรม ทำให้การจัดแต่ละกิจกรรมสามารถประยุกต์และใช้ทรัพยากร ด้านต่างๆ อย่างมีเหตุผล ได้เหมาะสม พอประมาณ กับลักษณะงานจึงทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้การดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรม จึงเป็นไปอย่างเป็นระบบ จึงเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการพัฒนาผู้เข้าอบรมให้รู้จักคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ และผู้วิจัย ให้ความสำคัญในขั้นกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนรู้ ได้มีโอกาสวิเคราะห์ พฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ของตนเอง และตั้งศักยภาพ พลังของตนเองออกมาให้มากที่สุดในการทำกิจกรรมกับกลุ่มหรือทีม เป็นไปตาม หลักไตรสิกขา คือ ด้านศีล เป็นเรื่องการฝึกพฤติกรรม ด้านวินัย ปลูกฝังให้อยู่ในหลักของศีล 5 เน้นการไม่ เบียดเบียนกันทางสังคมด้วยการมีพฤติกรรมที่ไม่ละเมิดต่อกัน ไม่เบียดเบียนกันโดยไม่ทำร้ายร่างกาย ไม่ลักขโมย ของผู้ใด ไม่ใช้วาจาประทุษร้าย สร้างความมีสติสัมปชัญญะ เห็นโทษของสิ่งเสพติด นอกจากการปลูกฝังการไม่ เบียดเบียนกันทางสังคมแล้ว โปรแกรมยังพัฒนาในเรื่องความสัมพันธ์ทางสังคมในลักษณะเกื้อกูล สร้างสรรค์และ ส่งเสริมสันติสุขให้เกิดขึ้นผ่านการทำโครงการจิตสาธารณะ ซึ่งสนับสนุนให้เกื้อกูลช่วยเหลือและสร้างสรรค์ (ศีล) ในการกระทำเดียวกันนี้ ทำด้วยความรักความเมตตา ความปรารถนาดีต่อคน ทำด้วยความขยันหมั่นเพียร ความ รับผิดชอบ ความศรัทธา ความมีสติ ในขณะที่ทำมีสุขภาพจิตใจที่ร่าเริง ผ่องใส อิ่มเอมใจ สุข สงบ (สมาธิ) การ กระทำครั้งนี้ ทำด้วยความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำ มีความเข้าใจกฎเกณฑ์และมีความหมาย ทำโดยมีการคิด พิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ มองเห็นถึงผลคิดผลเสียและวิธีการปรับปรุงแก้ไข (ปัญญา) ซึ่งเป็นไปตามหลัก ไตรสิกขา

2. ผลการประเมิน การพัฒนาโปรแกรม โดยผู้เกี่ยวข้องพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และแผนการจัดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ เหมาะสมสำหรับนำไปใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะ โปรแกรมนี้ ประกอบด้วย 1. หลักการและเหตุผล 2. หลักจิตสำคัญ 3. วัตถุประสงค์ 4. โครงสร้างโปรแกรม 5. วิธีการ ฝึกอบรมและลักษณะกิจกรรม 6. ระยะเวลา 7. สถานที่ 8. การวัดและการประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเสริมจิตสาธารณะให้แก่เด็กศึกษาปัญญาบัณฑิต โครงสร้างโปรแกรม ประกอบด้วย 3 ระยะ ดังนี้ 1. ระยะที่ 1 อบรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ จำนวน 30 วัน 30 ชั่วโมง มี 3 หน่วย คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 จิตสาธารณะกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 คนรุ่นใหม่ ใส่ใจจิตสาธารณะ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พอเพียง แบ่งปัน ใส่ใจ ห่วงใย สังคมและสิ่งแวดล้อม แต่ละหน่วย ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรม แผนการจัดกิจกรรม วิธีการประเมินผลการเรียนรู้ 2. ระยะที่ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 โครงการจิตสาธารณะกับการลงมือปฏิบัติ เป็นการลงภาคสนามเพื่อปฏิบัติ โครงการจิตสาธารณะ รับ จำนวน 12 ชั่วโมง 4 โครงการ และ 3. ระยะที่ 3 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 คนทำดี สานเครือข่ายขยายความรู้ เป็นการถอดบทเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จจากปฏิบัติจริงในพื้นที่ จำนวน 1 วัน 6 ชั่วโมง รวมโครงสร้างโปรแกรมทั้ง 3 ระยะ จำนวน 8 วัน 48 ชั่วโมง ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีปัญญาสังคม (Bandura, 1986) และแนวคิดหลักพุทธธรรมไตรสิกขาและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งพัฒนาคน ให้มีพลังปัญญาดำเนินชีวิตที่ดำรงสมบูรณ์ ให้มีการทำกิจกรรมเพื่อสร้างสรรค์สังคม เข้าใจผู้อื่น มีความรัก ความเมตตา ต่อเพื่อนร่วมสังคมและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับ จิรัชกาล พงศ์ภคเธียร (2550) ที่กล่าวว่า การจัด กิจกรรมใด ๆ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการพัฒนาใช้หลักการมี สมาธิ และกระบวนการคิดที่เป็นระบบ จะสามารถพัฒนา จิตใจ ของผู้เรียนให้มีความเมตตากรุณา มีความตระหนักรู้คุณค่าความเป็นมนุษย์ และจะส่งผลให้เกิดจิต สาธารณะอาสาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน ทั้งนี้จากการที่ผลการประเมิน การพัฒนาโปรแกรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปใช้สร้างเสริมจิตสาธารณะได้ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาโปรแกรมตามหลักวิชาการ โดยศึกษาความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้

แนวคิดพื้นฐาน รวมทั้งหลักการและเหตุผลของโปรแกรมที่ชัดเจน เห็นถึงความจำเป็น ของการพัฒนา โปรแกรม ซึ่งผู้วิจัยมุ่งที่จะพัฒนาให้เป็นทางเลือกหรือวิธีการใหม่ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับ คุณลักษณะ จิตสาธารณะ นักศึกษาปริญญาบัณฑิต โดยใช้กระบวนการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลัก พุทธธรรมไตรสิกขาที่สอดคล้องกับการสร้างเสริมจิตสาธารณะมาพัฒนา โดยผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาอย่างเป็น ระบบ 4 ขั้นตอน เริ่มจาก 1. การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน 2. การสร้างโปรแกรม ซึ่งประกอบด้วย การร่างโปรแกรม และการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมก่อนนำไปใช้ 3. การทดลองใช้โปรแกรม และ 4. การ ประเมิน แก้ไขและปรับปรุงโปรแกรม และผู้วิจัยยังใช้ หลักพุทธธรรมไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในกระบวนการ ฝึกอบรม มี 3 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นตอนจัดหาและสร้างปัจจัย คือจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินการจัด กิจกรรม เพื่อให้มีพร้อมก่อน 2. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้หลัก คือขั้น ศีล สมาธิ และปัญญา 3. ขั้นตอน วัดผลประเมินผล คือประเมินผลที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เข้าอบรม ด้านการพัฒนาทางกาย ศีล จิตใจ และปัญญา สำหรับ ในขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอน 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นศีลสิกขา ขั้นจิตตสิกขา และขั้นปัญญาสิกขา โดยขั้นศีล เป็นขั้นที่ผู้เรียนควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อยมีระเบียบวินัย เป็นปณิธานที่จะเรียน พร้อมที่จะ ปฏิบัติกิจกรรม ขั้นสมาธิ เป็นขั้นที่ผู้เรียนมีจิตมุ่งมั่นและจดจ่ออย่างเต็มที่เนื่องอยู่ ณ สิ่งที่ได้รับมอบหมาย รวมจิตใจความคิดแน่วแน่ ตัดสิ่งรบกวนอื่นๆ ออกจากความคิด และจิตใจในขณะเรียน ขั้นปัญญา เป็นขั้นที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล เกิดความรู้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง โดยใช้สมในการควบคุม ให้ผู้เรียนใช้การ พิจารณาเรื่องใด ๆ จนเกิดความรู้แจ้งเข้าใจ และแก้ปัญหาได้เป็นนิตยในเรื่งนั้นได้ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งการจัดเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กันจะส่งผลให้เกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ โดยทุกขั้นตอนสามารถเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการจัดการเรียนรู้แต่นี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาของบทเรียนและ กิจกรรมต่าง ๆ จึงทำให้โปรแกรมมีองค์ประกอบครบถ้วน เหมาะสม ในแต่ละขั้นตอนและวิธีการ ดำเนินการ อย่างเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการพัฒนา จิตสาธารณะ 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ขั้นการตระหนักให้ความสนใจ ในเรื่องการมีจิตสาธารณะ โดยใช้การศึกษาที่เข้าโปรแกรมการสังเกตเรียนรู้จากบุคคลต้นแบบ และจากการ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งระจกษาเพื่อให้ผู้เรียนนึกถึงการทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ขั้นที่ 2 ขั้นการแสดง พฤติกรรมต่อสิ่งที่สนใจในกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม โดยให้มีการร่วมในการอภิปราย สัมภาษณ์ ชักถาม วิพากษ์วิจารณ์ จดบันทึก และนำเสนอต่อกลุ่มกับเพื่อน ๆ ขั้นที่ 3 ขั้นการสร้างแนวคิดจิตสาธารณะสู่การลงมือ ปฏิบัติให้เกิดผล โดยใช้วิเคราะห์จากสภาพปัญหาจริง และทำโครงการจิตสาธารณะ เริ่มจากการคัดเลือก ปัญหาตามลำดับความสำคัญ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการ การดำเนินตามแผน การประเมิน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดเป็นนิสัย และโปรแกรมนี้อย่างมีการเสริมสร้างการรับรู้ ความสามารถของตนเพื่อให้มีความมั่นใจ เชื่อมั่น ในการเข้ามีส่วนร่วมแก้ปัญหาสังคมอีกด้วย

2. ผลการประเมินผลการพัฒนาโปรแกรมอภิปรายได้ดังนี้

2.1 การที่ระดับคุณลักษณะจิตสาธารณะในภาพรวม ของนักศึกษาทุกกลุ่มเป้าหมาย สูงกว่าก่อน การทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในภาพรวมคุณลักษณะ จิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ย 4.51 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย ช่วยแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติ สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคมและการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ อย่าง เหมาะสม มีค่าเฉลี่ย 4.61 รองลงมาคือด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับพฤติกรรม(ศีล) ด้านจิตใจ (สมาธิ) ด้านความรู้ ความคิด (ปัญญา) การคิดเป็น คิดถูกต้องตามหลักเหตุผล และอุทิศตนให้ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย 4.54 ด้านตระหนัก รับรู้ถึงปัญหาสังคม ร่วมวิเคราะห์ ยึดหลักธรรมทางสายกลางในการดำเนินชีวิต มีความห่วงใย สังคม มีค่าเฉลี่ย 4.51 และด้านคำนึงถึงผู้อื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ สามัคคี เมตตา เอื้อเฟื้อเกื้อกูล ช่วยเหลือและให้

โอกาส มีค่าเฉลี่ย 4.49 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Haynes, 2004; Bush, 2006 ที่เน้นการพัฒนาในด้านในของมนุษย์ สามารถเข้าใจจิตของตนเอง และเข้าใจผู้อื่น เกิดความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เกิดความรักต่อธรรมชาติ มีจิตสำนึกที่ติดต่อส่วนรวม อีกทั้งเนื้อหากิจกรรมก็นำให้มีความสำคัญของการ มีความเมตตา กรุณา สามัคคีในกลุ่ม เห็นการช่วยเหลือผู้อื่น และสังคมเป็นสิ่งที่ควรกระทำ มีการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยใจที่เปิดกว้าง มีความสุข รู้สึกเป็นมิตรในการเรียนรู้ ประการสำคัญ นักศึกษายังได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงของเพื่อนๆ ในการอาสาช่วยเหลือสังคมในแง่มุมต่าง ๆ ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำมาดีและอยากมีส่วนร่วมช่วยเหลือผู้อื่น สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุนาวิน (2538) ที่กล่าวว่าการปลูกฝังและส่งเสริมจริยธรรมเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะยังเป็น “ไม้อ่อน ที่ดัดง่าย” และควรปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ทั้งร่างกาย และจิตใจ และจากการศึกษายังพบว่านักศึกษามีความคงทนในพฤติกรรมจิตสาธารณะเนื่องจาก รูปแบบโปรแกรมใช้แนวคิดการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายแต่ละคนให้มีหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน ให้สามารถพึ่งตนเองได้และก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ตลอดจนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ โดยมีแนวทางการพัฒนา คือการฝึกให้คิด พูด ทำ อย่างพอดี พอเหมาะ พอควร บนหลักเหตุผล ไม่ประมาท โดยใช้สติและปัญญาในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ผ่านกิจกรรม และโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะ โดยเน้นไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน และมีค่านิยมที่งาม รักษ์ชาติ รักคุณค่าของความเป็นไทยให้ทุกคนมีความเชื่อมั่น และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เน้นให้บุคคลมีจิตใจที่ดี เกื้อกูล มีความเมตตา ช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมด้วยความรักใคร่โดยไม่หวังผลตอบแทน โดยผ่านกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะอย่างเป็นขั้นตอน และยังมีการประสานเชื่อมโยงของแนวคิดต่าง ๆ ของการทำคุณประโยชน์เพื่อสังคม จึงทำให้สามารถพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักศึกษา เกิดจากจิตสำนึกของตนเอง ทั้งนี้จากการที่กลุ่มเป้าหมายมีการพัฒนาด้าน กาย สติ จิต ปัญญา ผ่านทรมเกนซ์ โดยด้านกาย นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีการบริโภคใช้สอยปัจจัย 4 อย่างเหมาะสม ดูแลร่างกายให้แข็งแรง สะอาด แต่งกายเรียบร้อย ถูกระเบียบ มากขึ้น และดำรงชีวิตอย่างเกื้อกูลสังคม ด้านสติ นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย มีสติ พื้นฐานในการดำเนินชีวิต วัดและประเมินจากการ เป็นคนมีระเบียบ มีวินัย มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา สามารถพึ่งตนเองได้ เลี้ยงชีพอย่างสุขสันต์ ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายให้กับสังคม ด้านจิต นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้จิตเข้มแข็ง ยึดมั่น คำนึงคุณธรรม เป็นผู้ที่มีสมรรถภาพจิต คุณภาพจิต และสุขภาพจิตที่ดี วัดและประเมินจากการ มีความปัญญา รู้คุณค่าตอบแทนคุณ มีจิตใจ เมตตา กรุณา ต่อกัน ทำงานและเรียนรู้อย่างตั้งใจ อดทน ขยันหมั่นเพียร สุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริง เบิกบาน และด้านปัญญา นักศึกษากลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้มีความรู้เข้าใจยังแยกแยะได้ เห็นเหตุผล วัดและประเมิน รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันโลกและชีวิตตามสภาวะ ทำจิตใจเป็นอิสระ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา วัดและประเมินจาก เป็นผู้มีศรัทธาและเข้าใจถูกต้อง รู้บาปบุญ คุณโทษ ประโยชน์ มิใช่ประโยชน์ ใฝ่รู้ ใฝ่ศึกษา ใฝ่สร้างสรรค์ แสวงหาความจริง พัฒนาตนเองอยู่เสมอ และรู้เท่าทัน โดยแก้ไขปัญหาได้ด้วยสติปัญญา ในการทำกิจกรรมจิตสาธารณะ จึงมีการพัฒนาเป็นไปตามหลักไตรสิกขา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้เน้นกิจกรรมที่ให้ได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง มีการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน และต่อเนื่อง ผ่านการเรียนรู้ 3 ระยะ ตามโครงสร้างโปรแกรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ มีกระบวนการพัฒนา จิตสาธารณะที่ชัดเจน โดยการปรับเปลี่ยนปัจจัยภายในก่อน ได้แก่ ความคิด เจตคติ ทั้งนี้ผู้วิจัยให้ความสำคัญ กับการพัฒนาโปรแกรมที่เน้นการพัฒนาจิตใจโดยใช้ปัญญา ให้มีการคิดไตร่ตรองตามหลักเหตุผล และยึดมั่นในหลักคุณธรรม ตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา โดยหลักการทั้งสองนี้ จะทำให้นักศึกษากลุ่มเป้าหมายมีการเตรียมตัว เตรียมจิตใจ ให้มีความคิดอย่างเป็นระบบ มีความพร้อม ความสามารถในการบริหารจัดการ รู้จักคิด มีความขยันอดทนไม่ท้อถอยในการทำกิจกรรม มีความสามัคคีแสวงหาความร่วมมือ มีการรวมกลุ่ม สามารถในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เป็นคณะ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับส่วนรวม มีการศึกษาข้อมูล นำความรู้เข้ามาปฏิบัติ รู้จักการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล รู้จักพัฒนาตนเองขึ้นตามลำดับ นำหลักการ แนวคิดหรือทฤษฎีไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

2.2 ผลการประเมินโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะ ทุกโครงการผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับสอดคล้อง กับทฤษฎีพัฒนานิสิตนักศึกษาของซิกเกอร์ริง ที่กล่าวว่านิสิตนักศึกษา รู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดมีวิจารณ์ญาณในการรับรู้ การเชื่อ และการปฏิบัติสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง แต่ก็ยังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบกับประสบการณ์และความรู้ความคิดเห็นของตนด้วย เพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เบญจวรรณ รอดแก้ว (2553) ที่ศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากการทำโครงการกิจกรรมพัฒนาสังคมพบว่า การใช้โครงการพัฒนาสังคมเพื่อพัฒนานักศึกษามหาวิทยาลัย สามารถทำให้นักศึกษามีจิตสาธารณะที่สูงขึ้น ด้วยการที่นักศึกษาผ่านกระบวนการเรียนรู้ และระดมความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการเลือกโครงการเพื่อพัฒนาสังคมด้วยตนเองจึงทำให้การดำเนินโครงการต่างๆ ผ่านเกณฑ์การประเมินทุกโครงการ ทั้งโครงการที่โครงการประเมินโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะ ทุกโครงการผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด และนักศึกษาสามารถเขียนโครงการตามแบบฟอร์มที่กำหนดได้ถูกต้องตามหลักการเขียนโครงการ ทั้งนี้อาจเนื่องเพราะวิทยากร สามารถถ่ายทอดความรู้เรื่องการเขียนโครงการได้ดี จึงทำให้นักศึกษาเข้าใจและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง เริ่มตั้งแต่กระบวนการสำรวจและคัดเลือกปัญหาที่มีลำดับความสำคัญก่อนหลัง การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวางแผนหาแนวทางพัฒนาหรือแก้ไข ปัญหา การลงมือปฏิบัติจริง การสรุปผลและประเมินโครงการ ซึ่งหลังจากการทำโครงการจากการสังเกตและสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้อยู่เกี่ยวข้อง พบว่านักศึกษา รู้สึกภูมิใจอยากทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากขึ้น มีการพัฒนาพฤติกรรมด้านการมีจิตสาธารณะ ที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่นจะเลือกใช้วัสดุหรือวัตถุดิบสิ่งแฉะล้นมืออย่างเห็นคุณค่า เหมาะสมพอดี พอประมาณ มีพฤติกรรมที่มีลักษณะของบุคคลที่ จิตสาธารณะ แสวงหาความสามัคคีกัน เกื้อกูลสังคมมากขึ้น มีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ ตระหนักว่าตนมีความรับผิดชอบต่อสังคม เคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีสมาธิในการทำงานดีขึ้น มีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่นมากขึ้น รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักแยกแยะแก้ปัญหาตามลำดับความสำคัญ มีความคิดรอบยอ ตระหนักความสำคัญในขั้นตอน เสียสละทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น และจากการทำกิจกรรมและโครงการสร้างเสริมจิตสาธารณะนักศึกษากลุ่มเป้าหมาย ปฏิบัติตนมีความพอประมาณ รู้จักการประมาณตน รู้จักศักยภาพของตนที่มีอยู่และรู้จักสภาพแวดล้อมของชุมชน สังคม ที่อาศัยอยู่ ปฏิบัติตนอย่างมีเหตุผล บนพื้นฐานของความถูกต้อง โดยใช้สติ ปัญญา มากขึ้น มีความรอบ มีความรับผิดชอบและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มากขึ้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาด้าน กาย ศีล จิต และปัญญา ตามหลักไตรสิกขา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของบุคคลที่มีจิตสาธารณะมากขึ้น

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อโปรแกรมสร้างเสริมจิตสาธารณะ ที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขามาช่วยพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ บุญประเสริฐ สังข์เงิน (2550) ได้ศึกษาคุณภาพการศึกษาที่บูรณาการหลักไตรสิกขา ด้านพัฒนา กาย ศีล จิตและปัญญา พบว่า สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าทำ กล้าซักถาม กล้าโต้แย้ง กล้าแสดงออก รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดหลากหลาย จะเห็นได้ว่า การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขาเข้ามาพัฒนาจัดระบบ ผ่านกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ 3 ขั้นตอน อย่างเป็นระบบ ทำให้นักศึกษาแต่ละกลุ่มสามารถทำกิจกรรมการแก้ปัญหาตามขั้นตอน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่องานที่มอบหมาย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีในกลุ่ม เห็นได้จากการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม และขยายผลโดยร่วมกันคิด ออกแบบ การทำโครงการเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ ต่อส่วนรวม ซึ่งเป็นการสร้างเสริมจิตสาธารณะให้กับนักศึกษาได้ ทั้งนี้จากการที่นักศึกษามีความพึงพอใจใน โปรแกรมสร้างเสริมจิตสาธารณะ ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนรู้แต่ละหน่วย ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธธรรมไตรสิกขา มาออกแบบกิจกรรมเพื่อให้ได้เรียนรู้ คู่กับการปฏิบัติจริง และให้นักศึกษามีส่วนร่วมทุกกิจกรรม เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยน มีการทำกิจกรรมใช้การเคลื่อนไหว สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ให้รู้สึกเป็นกันเอง มีกิจกรรมแตกต่างจากชั้น เรียนปกติ รู้สึกผ่อนคลาย มีการวิเคราะห์ผู้เข้าโปรแกรม โดยการจัดกลุ่มตามความรู้ ความสามารถ ความสนใจ และความถนัด เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการบูรณาการ เน้นการคิด ด้านทักษะการคิด ลักษณะการคิด และกระบวนการคิด การฝึกทักษะ การปฏิบัติจริง และการสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นให้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้ผู้เข้าโปรแกรม ได้พัฒนาด้าน ความรู้ ทักษะและเจตคติ มีแผนการจัดกิจกรรม เป็นการเรียนเชิงประสบการณ์ เพื่อ สร้างเสริมให้เกิดความรู้ และเจตคติ และทักษะ ด้วยการออกแบบกิจกรรมเน้นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยพื้นฐานก็คือการพึ่งตนเองเป็นหลัก การทำอะไรอย่างยั่งยืนเป็นตอน รับคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึง ความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล ยอมรับการเปลี่ยนแปลง นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากขึ้น ด้านสังคม สามารถช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รักการปลูกต้นไม้ ห่วงใยรักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบมากขึ้น เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด พินทุทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการทำ กิจกรรมเพื่อชุมชน ก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชนมาก และโปรแกรมยังนำวิถี การเรียนรู้แบบไตรสิกขา เน้นกระบวนการคิดอย่างมีขั้นตอน มีการฝึกคิดเชิงวิเคราะห์และปัญญา ฝึกการวิเคราะห์ แก้ปัญหาเป็นขั้นตอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 มหาวิทยาลัยควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติการทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว เกี่ยวกับโครงการ เพื่อการลด ละ เลิกเหล้า มีความตระหนักรู้ รับรู้ถึงปัญหาสังคม ร่วมวิเคราะห์ ยึดหลักธรรมทางสายกลาง ในการดำเนินชีวิตแบบห่วงใยสังคม ในประเด็นการส่งเสริมให้นักศึกษามีความรอบคอบ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในเรื่องต่างๆของสังคมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.2 มหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมนักศึกษาด้านการคำนึงถึงผู้อื่นที่มีปฏิสัมพันธ์ สามัคคี เมตตา เอื้อเฟื้อเกื้อกูล ช่วยเหลือและให้โอกาส ในประเด็นทักษะการให้กำลังใจและให้คำแนะนำเพื่อน ในเรื่องต่างๆ ในทางที่ถูกต้อง สำหรับนักศึกษา เพื่อสามารถนำความรู้มาเป็นช่วยเหลือเพื่อนและรุ่นน้อง ในมหาวิทยาลัยต่อไป

1.3 มหาวิทยาลัยควรมีระบบติดตามและประเมินผลนักศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับ พฤติกรรม จิตใจ ความรู้ ความคิด และคิดเป็น คิดถูกต้องตามหลักเหตุผล เพื่ออุทิศตนให้ส่วนรวม ในประเด็น การรวบรวมจิตใจ ความคิดให้แน่วแน่โดยใช้สติในการทำกิจกรรมใดๆให้สำเร็จ โดยประเมินจากสมุดบันทึก การปฏิบัติตน และการปฏิบัติงานของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต

1.4 มหาวิทยาลัยควรมีการจัดโปรแกรมการอบรมนักศึกษาด้านการมีส่วนร่วม สร้างเครือข่าย ช่วยแก้ปัญหา สร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์สุขแก่สังคม และการเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบการเปลี่ยนแปลง ด้านต่างๆอย่างเหมาะสม ให้มีวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและฝึกฝนตนเองให้มีความรู้เท่าทันต่อเทคโนโลยี สารสนเทศ โดยวิธีการบูรณาการโครงการและกิจกรรมในรายวิชาการศึกษาทั่วไปตามหลักสูตรระดับปริญญาตรี

1.5 มหาวิทยาลัยควรจัดโปรแกรมการอบรม โดยคำนึงถึงการสนับสนุนด้านสื่อ และอุปกรณ์ ประกอบการจัดการเรียนรู้ เช่น วิดีทัศน์ เอกสาร ตำรา เป็นต้น ที่ช่วยส่งเสริมให้กิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาเชิงคุณภาพ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักพุทธธรรมไตรสิกขา มาช่วยพัฒนาสร้างเสริมจิตสาธารณะ ตามกระบวนการพัฒนาจิตสาธารณะ ซึ่งเป็น การเรียนรู้ด้านจิตใจ มีความเหมาะสมในการนำมาใช้ โดยแนวทางการพัฒนาจิตสาธารณะ การให้บุคคลมีโอกาสและ รับรู้สนใจในเรื่องที่จะปลูกฝัง มีโอกาสในการตอบสนองต่อสิ่งที่สนใจ เห็นคุณค่าของสิ่งที่ปฏิบัติ และนำไปปฏิบัติ ในชีวิตประจำวัน จนเป็นลักษณะนิสัย หลักการทำได้ด้วยการเรียนรู้จากสิ่งใกล้ตัว การเรียนรู้ เชิงประสบการณ์ การทำโครงการพัฒนาสังคม มาเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ครอบคลุม ทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพฤติกรรม คือการกระทำที่ถูกต้องในการช่วยพัฒนาสังคม ด้านจิตใจ คือความภาคภูมิใจที่ได้ทำ ในสิ่งที่ถูกต้อง และด้านปัญญา คือการวิเคราะห์ได้และเข้าใจในความหมายที่แท้จริงของสิ่งที่ตนทำ อย่างไรก็ตาม การวิจัยครั้งต่อไปการสร้างเสริมจิตสาธารณะ ต้องใช้แนวคิด หรือแนวทางหลายๆ อย่างมาบูรณาการ

2.2 ควรมีการวิจัยด้านการติดตาม ประเมินคุณลักษณะจิตสาธารณะที่คงทนของนักศึกษาโดยใช้ วิธีการประเมินที่หลากหลายมิติ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาติดตามผลของพฤติกรรมด้านการมี จิตสาธารณะของนักศึกษากลุ่มเป้าหมายระยะยาว

2.3 ควรมีการวิจัยติดตามพฤติกรรมของนักศึกษาปริญญาบัณฑิต จากการที่ได้เข้าร่วม โปรแกรมการอบรมแล้ว มีผลร่น้องมีความรู้ ความเข้าใจ และคุณลักษณะจิตสาธารณะไปถ่ายทอดและพัฒนา นักศึกษารุ่นน้องในมหาวิทยาลัยแบบบุคคลอื่นๆในชุมชนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ. (2552). หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน .วันที่ 07 กันยายน พ.ศ. 2552 ปีที่ 32 ฉบับที่ 11503.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ฉบับแก้ไข พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คมสัน สุขมาก และ วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2554). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างโน้ตชนเชิงจิตสำนึก สาธารณะของอาสาสมัครตำรวจ. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี,ปีที่6(ฉบับที่10),45.
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเธียร. (2550). การวิจัยและพัฒนาจิตตปัญญาศึกษาในอุดมศึกษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). ทฤษฎีต้นไม้งจริยธรรม การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทิพย์รัตน์ สีเพชรเหลือง. (2551). จิตสำนึกสาธารณะสร้างได้. วารสารการบริการตน, 29(2),80-83.

- บุญประเสริฐ สังข์เงิน. (2550). การศึกษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1. กาญจนบุรี: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ รอดแก้ว. (2553). การพัฒนาจิตสาธารณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จากการทำโครงการกิจกรรมพัฒนาสังคม. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(3), 79-91.
- ศูนย์วิจัยกรุงเทพโพลล์. (มติชน 14 ตุลาคม 2547 ปีที่ 27 ฉบับที่ 9714.online)
- ปรียานุช พิบูลสรารุช . (2551). เพิ่มผลผลิตอย่างพอเพียงในสถานศึกษา ในโรงเรียนสร้างคนต้นแบบคุณภาพ เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งประเทศไทย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). การศึกษาฉบับง่าย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2546). ทิศทางการศึกษาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เพ็ญพรรณ ชุตินิติ. (2553). การประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี. วารสารร่วมพฤษภ, 28 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม), 41.
- ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2547). รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์ปริ้นติ้งและเผยแพร่ จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์คุรุสภา.
- อานวย พิรุณสาร. (2549). ความเสมอภาคในมุมมองของผู้ขึ้นทางสังคม: กรณีพระนักวิชาการทางศาสนาในสังคมไทย. ปริญญานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Bandura, (1986). Social foundations of thought and action. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall.
- Bush, (2006). Transforming learning: Theory into practice. In: P. Cranton (ed.) New directions for adult and continuing education no.74,(34). CA: Jossey-Bass.
- Chickering, A. W, & Reisser, (1993). Education and identity. (2nd ed.) .San Francisco: Jossey-Bass.
- Haynes, D. J. (2004). Contemplative practice and the education of the whole person. Retrieved January 18, 2007 from <http://www.schoolb>